

41. Barlangnapok

Abaliget

1997 június 20-21-22

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület

A kiadványban felhasznált irodalom:

Juhász Árpád 1987: A sokarcú Mecsek-hegység, *Évmilliók emlékei*

Rónaki László 1995: Barlangtúrák, *A Mecsek természetjáró kalauza*

Írta és szerkesztette: Szatyor Miklós

Megjelent a Pro Natura Karszt-és Barlangkutató Egyesület gondozásában és a tagok segítségével 1997.

Egyesületünk címe: 7623 Pécs Mártírok u. 44. Tel.: 72/316-565

Zalán Béla elnök: 7677 Orfű-Bános Fő u. 12. Tel.: 06-60-360-546 otthon, 72/378-419 mh.

E-mailen elérhető tagok:

Tegzes Zoltán: tegzesz@mszi.pmmf.hu

Parrag Tibor: partib@ttk.jpte.hu

Szatyor Miklós: szatyi@ttk.jpte.hu

A Mecsek-hegységről általában

A Mecsek-hegység területét körülbelül 500 km²-eszik, talán a legváltozatosabb geológiai felépítésű hegységünk. A több százmillió éves kristályos kőzetektől a napjainkban is képződő mésztufáig, különböző földtörténeti időszakokat képviselő kőzeteket találhatunk. A hegységképződésben egyformán szerepet játszottak a gyűrődések és törések. Az ősibb vonulatokkal főként a Kelet-Mecsekben találkozhatunk. A hegység északi részén perm végi homokkővel és konglomerátummal találkozhatunk. A turisták számára egyik legismertebb képződmények a Jakabhegy déli oldalán található Babás-szerkövek, melyeknek durva konglomerátumrétegei perm-alsó triász korúak lehetnek. A Jakab-hegytől északra az alsó triász homokkő az uralkodó, mely finomabb rétegzettségű és a karszttal határos. A Mecsek nyugati területeire jellemző a középső triász anizuszi emeletében képződött mészkő, mely 500-700 méteres vastagságban halmozódott föl. Egyéb mészköves terület a Pécs belterületén található Haviboldogasszony-hegy, mely szarmata mészkőből áll, ez az egyik kedvelt sziklamászóhely. Térjünk vissza azonban a Nyugat-Mecsekbe... Az itt található mészkő nagy bitumentartalmú, sötétszürke színű és megtörve jellegzetes szagú. Ebben *Pecten*, *Myophoria*, *Modiola* kagylók, illetve *Coenothyris* és *Decurtella* karlábúak is ismertek. Ez a mészkőtípus hajlamos a karsztosodásra, így a területen víznyelők, töbrök, dolinák, a hegylábánál karsztforrások törnek a felszínre (Tettye-forrás, Abaligeti-bg., Vízfő-forrás), de a hegy belsejében lévő völgyekben is találkozhatunk karsztforrásokkal (Mély-völgy, Melegmányi-völgy). A mélyben felmelegedett karsztvíz számos hévforrást is táplál. Ismertek a mecseki kőszéntelepek is, melyekre az elmúlt évtizedekben komoly bányáipar települt, munkát adva több ezer embernek, így tipikus bányászfalvak is kialakultak, pl.: Pécsbánya, Kisújbánya, Komló, Zobákpusztá, de szinte az egész megyéből jártak a bányákba dolgozni. A permi vöröshomokkő uránércet tartalmaz, melyre szintén bányáipar települt. A rendszerváltozás után, az állami támogatások megszüntetése miatt a komoly veszteségekkel működő bányákat sorra bezárták, több ezer ember maradt munka nélkül a nagyhírű mecseki bányavidéken ma már egy bánya sem működik...

A Mecsek vízhálózata a Duna és a Dráva vízgyűjtőterületéhez tartozik. A hegységben kirándulva számos tiszta vizű forrásból olthatjuk szomjunkat, a karsztvizet helyenként pótvíztartalékokként tárolják. A bányászat nem volt hatással a karsztvízszintre, mert a homokkövet kb. 300 méter vastag vízzáró réteg határolja a mészkőtől. A homokköves területen viszont jelentősen csökkent a talajvíz szintje az uránbányászat hatására. A karsztos vidéken több komoly víznyelővel találkozhatunk, melyek komoly, több tízezer liter/perces kapacitással is nyelhetnek (pl.: Szuadó-nyelő, Gubacsos-nyelő). Jelentős számú karsztforrás is ismert, néhányuk forrásbarlanggal (Mészégető-barlang, Vízfő-barlang, Kánya-forrás, Anyák-kútja stb.). A Melegmányi-völgyben az Anyák-kútja forrásból a felszínre törő karsztvíz impozáns mésztufalépcsőket épít napjainkban is, mely könnyen felveszi a versenyt akár egy bükki Fátyol-vízeséssel is.

A Mecsek legmagasabb pontja a 682 méter magas Zengő, mely a Kelet-Mecsekben található, a Nyugat-Mecsek legkiemelkedőbb pontja az 592 méter magas Jakabhegy. Legszebb kirándulóhelyek: a Melegmányi-völgy a gyönyörű mésztufás vízeséseivel, a hangulatos Nagymélyvölgy, a Csepegő szikláiról ismert Óbányai-völgy. Érdemes felkeresni az avar kori leleteiről és sírhalmairól ismert Jakab-hegyet, melynek déli lejtőin található a csodálatos panorámát szolgáló Zsongor-kő, melyről tiszta időben a Horvát hegyeket is jól látni. Aki a Mecsekben jár nem hagyhatja ki a Zengőt és a hangulatos, csöndes Kelet-mecseki falvakat (Kisújbánya, Püspökszentlászló, Óbánya, Zengővárkony, ...stb.). A Mecseket különös felszíni formáival, földtörténeti sokszínűségével méltán sorolhatjuk a legszebb hazai vidékeink közé.

A karsztvidék és a barlangok

A karsztvidék a Mecsek nyugati részén terül el kb.: 32 km² -en, mely igen gazdag a felszíni karsztformákban. Igen jellemzőek az Észak-déli irányultságú ősi völgyek alján húzódó töbörök, illetve víznyelők. A néhány méteres kis beszakadásoktól kezdve a több tíz méteres átmérőjű töbörökig mindent megtalálunk. A felszíni karsztformák gazdagsága szinte egyedülálló az országban, mégis méltatlanul mellőzött terület a barlangászok számára. Fontos, hogy a karsztterület Észak felől a homokköves területtel határos, így a területre jutó nagyobb mennyiségű víz itt hirtelen a mélybe juthat az erózióhoz a koptató homokkövet magával víve. A homokkővel egyébként meglepő helyeken, akár a forrásoknál is találkozhatunk, és gömbölyű formája arra utal, hogy a barlangon keresztül görgette a víz. Tipikus eset erre a Vizfő-barlangrendszer ismert szakaszai és a forrásbarlang. A területre főként a kisebb barlangok és zsombolyok jellemzőek 20-30 méteres mélységgel, de komoly barlangrendszerek is léteznek ezek sajnos csak részben feltárva. Nagy reményekkel kecsegtet az Abaligeti-barlang folytatása kb. 3-4 km, továbbá a Vizfő-barlangrendszer, melynek több szakasza is ismert (Spirál-barlang, Szuadó-völgyi-nyelők), ez a rendszer a szerény becslések alapján is 6-8 kilométeresre tehető. Igen kevésbé ismertek a Mélyvölgyi- és Kőlyuk-barlangok, melyek mögött jó néhány száz méternyi járat húzódik meg. A Mészégető-források-barlangja is legalább 2 kilométeres rendszer, de a három ismert bejárat (Gubacsos-bg., Sziklás-nyelő, Mészégető-bg.) a szifonok miatt nem összejárható. A Mecsekre jellemző a barlangok nagy nedvességtartalma és bőven található agyagkitöltés is, mely nagyrészt felszíni eredetű és a feltárásokat jelentősen hátráltatja. A zsombolyok 20-30 méteres mélységük helyenként igen szűkek, de aki végigjárja őket, nem vall szégyent az ország legnagyobb zsombolyiban sem. A zsombolyokra jellemző a lépcsős aknarendszer és a töbör alsó harmadában nyílnak. A mecseki barlangok cseppkőképződményekben szegények, helyenként azonban ritka szép huzatborsóköveket találhatunk és néha nehezen hihető, hogy hidegvizes eredetűek (Vásárosüti-zsomboly). Minden nagy barlang patakos barlang a Mecsekben és tipikusan szifonsorok találhatóak bennük, melyek a rendszer további feltárását akadályozzák, pl.: Mészégető-barlang, Vizfő-barlangrendszer, Abaligeti-barlang, Mélyvölgyi-barlang. Néhány zsombolynál látható (Fejbeverős-zsomboly), hogy az anizuszi mészkőrétegek közé dolomitrétegek rakódtak, mely tovább színesíti a mecseki barlangok arculatát, ez azonban csak kevés helyen figyelhető meg. A Mecsekben jelenleg kb. 100 barlang ismert, de több tucat vár még feltárássra, nem beszélve a nagy rendszerekről, a jövőben a helyi barlangászok összefogásával próbálják ezeket feltárni.

A barlangok élővilágát már idestova 150 éve kutatják a Mecsekben, jelentős eredményeket elérve, endemikus (helyi) fajokat leírva. Olyan neves kutatók mint DUDICH ENDRE, BOKOR ELEMÉR, VÉRTES LÁSZLÓ, TOPÁL GYÖRGY, GEBHARDT ANTAL, MÉHELY LAJOS, PETÉNYI SALAMON JÁNOS kutatták a barlangok élő és fosszilis faunáját, flóráját. A Mánfai-kőlyuk- és az Abaligeti-barlangok biológiai szempontból az ország legkutatottabb barlangjai közé tartoznak, az előbbiből kb. 150, az utóbbiból kb. 200 állatfajt mutattak ki. Endemikus fajok a *Niphargus foreli gebhardti*, a *Stenasellus hungaricus* vakrákok, a *Hungarosoma bokori* százlábú és a *Orobainosoma hungaricum* nevű ikerszelvényes. A Mánfai-kőlyuk-barlangból vált ismertté a *Paladilhopsia gebhardti*. A Mecsek a denevérkutatás terén is kiemelkedő eredményeket hozott, az utóbbi években a fiatal kutatók lelkes munkájának köszönhetően 21 denevérfaj vált ismertté. Itt került elő az országban második alkalommal a fehérszélű denevér (*Pipistrellus kuhli*), Baranyában egyetlen előfordulással a fehértorkú denevér (*Vespertilio murinus*). A mecseki barlangok kutatása még sok meglepetést tartogat az érdeklődők számára és különleges adottságaival nem marad el az ország egyéb karsztterületei mögött!

Bemutatjuk a Mecsekben kutató csoportokat

PRO NATURA KARSZT- és BARLANGKUTATÓ EGYESÜLET

Egyesületünk megalakulásának több előzménye volt. 1986 október 17.-én Zalán Béla feltárta a Mészégető-források-barlangját, 250 méter hosszban. A kis létszámú kutatócsapatban felmerült az igény a szervezett körülmények közötti kutatásra, így 1989 tavaszán megalakult a Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Csoport, mint az MKBT hivatalos csoportja. A Mészégető-barlang kutatása tovább folytatódott, az Amfora Könnyűbúvár Klub segítségével túljutottunk a szifonon, majd egy tábor keretén belül a szifonokat leszívattuk és eljutottunk a jelenlegi végpontot alkotó 5-ös szifonig. Így egy jelentős kb. 280-300 méter hosszú szifonokkal vízesésekkel tarkított patakos barlangot sikerült feltárni. A barlang egyébként fokozottan védett, jelenleg hidrológiai és radiológiai vizsgálatok folynak benne. A barlangrendszerhez tartozó Gubacsos-víznyelőt '89 októberében tártuk fel, kb. 60 méteres hosszban, a továbbjutást itt is szifon akadályozza, mint ahogy a Sziklás-nyelőnél, mely szintén ennek a rendszernek a tagja. A vízgyűjtőterületen számos kisebb barlang lett feltárva az elmúlt években, ezek túlnyomó többsége zsomboly: Barátok-barlangja, Félötös-zsomboly, Nagy-Faragó-zsomboly, Pietró-barlang stb. A Vízfő-forrás vízgyűjtőterületén végzett kutatásokban kiemelt figyelmet érdemelt a Sózó-víznyelő, melyet 17 méteres mélységben tártunk fel, azóta azonban az ácsolás tönkrement és a jelentős tavaszi csapadék hatására a barlang összeomlott... Jelenleg az Abaligeti-barlang vízgyűjtő területén végzünk kutatásokat, célunk a barlangrendszer még ismeretlen szakaszainak feltárása. Itt feltárt kisebb barlangok: Örömlány-barlang és a Zoo-zsomboly. A Mecsek egyéb területein is végeztünk feltárásokat szép számmal... Egyéb tevékenységeink között radiológiai vizsgálatokba kapcsolódtunk be, dokumentációs tevékenységet folytatunk, mely során a Mecsekben régebben feltárt és dokumentálatlan barlangokat térképezzük és fotózzuk. Hidrológiai vizsgálataink is folynak az Abaligeti-barlangban, illetve a Mészégető-források-barlangjában. A Magyar Madártani Egyesület Bm-i Csoportjának denevérvédelmi munkáját segítjük, főként a barlangi élőhelyek ellenőrzésével, illetve felmérésével. Az ÁNTSZ-el közösen bakteriológiai és vízkémiai vizsgálatokat végeztünk, mely során a Mészégető rendszer szennyezettségét sikerült felmérni és a szennyezőforrásokat feltárni. Lelkes kis csapatunk minden évben nyári táborot rendez, mely igen jó hangulatban telik, rendszeresen részt veszünk az országos rendezvényeken kisebb nagyobb sikerrel. Tagságunk főként fiatalokból, egyetemistákból és dolgozó emberekből áll. A kutatások eredményeit éves kutatási jelentéseinkben közöljük, mellyel legutóbb szakmai különdíjat nyertünk a Cholnoky pályázaton. Ezen kívül 3 szakdolgozatot, 2 OTDK munkát, 3 poszttert készítettek tagjaink barlangos ill. denevérkutatás témában. Egyesületünkről 2 rövidfilm készült, melyeket többször leadtak a helyi kábeltevéken, továbbá több cikk született a helyi és az országos sajtóban is. 1995 elején egyesületté alakultunk, így hivatalosabb keretek között tevékenykedhetünk. Most pedig felvállaltuk a nagy feladatot, a Barlangnapok megrendezését, hogy ez milyenre sikeredett arról döntsektek ti...

Szatyor Miklós

József Attila Tudományegyetem Barlangkutató Csoport

A JATE BCS 1995 október 3-án alakult meg. Tagjai között a JATE földrajz és egyéb szakos, illetve más szegedi felsőoktatási intézmények hallgatói is megtaláljuk, akikhez több szegedi fiatal csatlakozott. Szegeden a JATE Természeti Földrajz

Tanszékén működünk és az MKBT hivatalos barlangkutató csoportjai között foglalunk helyet. A JATE BCS életre hívását a Nyugat-Mecsekben folytatott konkrét feltáró tevékenységünk tette indokolttá. A kutatási programunkat 1994 október végén, a néhányunk kezdeményezésére összeállt spontán baráti társaság kezdte meg a Mecsekben a Szuadó-völgyben. A kutatás fő célja kezdetben a Vízfő-forráshoz tartozó, feltételezhetően több mint 6-8 km hosszú barlangrendszer feltárására irányult, azonban ez ma már kiegészült a Vízfő forrás teljes vízgyűjtő területének komplex geomorfológiai vizsgálatával, és egyéb kapcsolódó (mikroklimatológiai, növénytani, összehasonlító karsztmorfológiai, stb.) kutatásokkal. Eközben egy jelenleg 43 főt számláló barlangkutató csoportot hoztunk létre, továbbá kitűnő kapcsolatot építettünk ki a Mecsek Egyesület Barlangkutató Szakosztályával. A MEBSZ a kezdetektől támogatja kutatásainkat, amivel az eredményes és hatékony munka lehetőségének alapjai teremthettek meg. Eddigi munkáink során sikerült feltárnunk a Mecsek 3.-4. legnagyobb barlangját, melynek összhosszúsága kb. 150, mélysége pedig 45 méter. Eredményeinkről egy rövid kézirat, egy TDK munka és a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának leadott jelentésünk számol be. A kutatás mellett természetesen nagy hangsúlyt fektetünk a jó hangulatú túrák szervezésére, a barlangászás népszerűsítésére. E mellett szeretnénk, hogy népszerűsítő munkánk eredményeként, a nagyszámú szegedi hallgatóság természettudományokkal foglalkozó hallgatói, mind nagyobb számban kapcsolódjanak be a hazai karszt és barlangkutatásba.

Tarnai Tamás csopvez.

Mecseki Karsztkutató Csoport (MKCS)

Bevezetés, előzmények:

A csoport 1972 októberi alakulását megelőzően a 15 alapító tag közül többen is tíz évet meghaladó kutatási tevékenységet tudhattak maguk mögött. Akkor még egy csoport, a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal Barlangkutató Csoportja működött Vass Béla mérnök vezetésével. A turisztikai barlangbejárásnak és kutatásnak a területünkön jelentős hagyományai voltak. (lásd. Baranya megye szervezett természetjárásának 100 éve, Pécs 1991 pp. 52-57.) Csoportunk (MKCS) főleg tudományos igényű kutatásokra szerveződött az Uránbánya (Mecseki Ércbányászati Vállalat, MÉV) támogatásával. Eredményeit főleg a MÉV-nél dolgozó szakembergárdának, valamint a vezérigazgatónak Tóka Jenőnek és Helyettesének Szomolányi Gyula főmérnöknek köszönheti, akik lehetővé tették a tudományos eszköztáron kívül számos lehetőség kiaknázását.

Csoportélet:

Csoportunk nemcsak hazai és külföldi barlangkutatókat fogadta, de egyéb szakterületekről érkezők mecseki kalandozására is vállalkozott - sok esetben szállást nyújtva az erdei kutatóházunkban (1977-94.) Orfűn. A XXI. MKBT barlangnapokat 1976-ban csoportunk rendezte, mely alkalommal az MKBT Dél-dunántúli Területi Szervezetének megalakulását három működő csoporttal bejelentették. Tagságunk folyamatosan változó létszáma 30 fő volt. A csoport és a klubélet 1989-től a támogató MÉV megszüntetésével minimális tevékenységre zsugorodott.

Feltáró kutatás:

A Mecsek és a Villányi-hegység egész területére kiterjedt kutatási engedélyünk alapján ez a tevékenység csupán kataszterező munka kiegészítő tevékenységeként működött az operatív brigád felsorolhatatlanul sok „közkatonájával”. Elismerésre méltó munkájuk néhány irányítóját meg kell, hogy említssem. A közelmúltban elhunyt Előd Szaniszló geológus lelkes munkája felejtethetetlen marad, aki hivatali - bányabeli - munkája után késő éjszakába nyúló barlangfeltárássra (pl. Spirál-nyelő) saját kocsijával szállította a brigádot. Az Ő nevéhez fűződik a Törökpince (az Abaliget-bg. egyik víznyelője) továbbkutatása és felmérése is. Bodrog József, Kövesdi János, Mogyorósi Ferenc, Varga Gyula, Zalán Béla vezetésével számos olyan lyuk kibontását végezték el, melyek kataszterbe barlangként dokumentálva kerültek. Ezek közül csak kettőt említek: a Remény-zsomboly közel 80 méterével, és a köteles-zsomboly 34 méterével. 1988-ban már nem kértünk kutatási engedélyt, csak 1996-ban a Spirál-víznyelő továbbkutatására. Ez sikerrel járt, két kutatásvezetőnk - Nemes Balázs és Kéki Antal - lendületes munkája révén. A mecseki barlangfeltárás minden bizonnyal legnagyobb eredményeként a Spirál-nyelő természetes üregein át lejuthattunk a karsztvízszint feltárva a közel 100 méter mélyen kanyargó patakos barlang mintegy 60 méter hosszú első szakaszát. Ezt a Millecentenárium évének tisztelegve neveztük el Vereckei folyosónak.

Tudományos programok:

A nagyon szerteágazó program eredményeinek felsorolására sincs itt elegendő hely, csak nagyobb témakörökből villantok fel egy-egy morzsányit. A munkában résztvevő kutatógárda névsorát megbecsülésüket jelző gesztusként azonban nem mellőzhetem. A még fiókban lévő eredményeiken kívül nagy értékű szellemi termék született megtalálhatóan az MKCS Évi Jelentéseiben, konferenciák, kongresszusi anyagok és szakfolyóiratok, valamint külön kiadványok nyomtatványaiban. E programban csoportunkból résztvevők: Baranyai István, Előd Szaniszló †, Eszéky Ottó, Hellényi Miksa, dr. Kassai Miklós, Koch László, Konrád Gyula, Kraft János, dr. Majoros György, Molnár István, Navrátil Géza, Rebró Katalin, Rónaki László, Soós Józsefné, dr. Szederkényi Tivadar, Székely Márton, Téglás Judit, Várhegyi András, Vukov Péter. Külső munkatársként: dr. Böcker Tivadar, Geisz Mihály, György Péter, dr. Haki József, Hlavács László, Holly István, dr. Lorberer Árpád, Maucha László, Miklós Gábor, Pál János, dr. Somogyi György †, Schwarcz Dénes †. A teljességre törekvő névsorból esetleg kimaradtaktól kérem elnézésüket. A csoport évi jelentéseinek színvonalát több esetben is a Cholnoky Jenő pályázaton elért eredményeink fémjelezték. 1976- tól '81- ig a magas színvonalú évi jelentések elismeréseként második és harmadik helyezéseket értünk el. Az „Egy napot Pécsért” mozgalom keretében a csoport 1977 és '78- ban oklevelet, a csoportvezető 1978- ban társadalmi munka elismeréseként arany plakettet kapott Pécs Megyei Város Tanácsától. Az MKBT a Társulat érdekében kifejtett tevékenységéért a Nyugat-Mecsek speleológiai és karszthidrológiai viszonyainak tudományos feldolgozásáért Kadič Ottokár emléklapot adományozott csoportunknak.

Rónaki László

Mecsek Egyesület Barlangkutató Csoport

A legnagyobb múlttal rendelkező mecseki barlangkutató csoport, melyet Vass Béla vezet kezdetek óta. Először (1953-1968) mint Dél-dunántúli Tudományos Kutató Intézet Barlangkutató Csoport tevékenykedtek, a mecseki és villányi karszton végeztek átfogó kutatásokat. Ekkor tárták fel az

Abaligeti-barlang Nagytermét, ami jelentős azóta is főként idegenforgalmi szempontból. 1968-1993-ig a Baranya megyei Idegenforgalmi Hivatal Barlangkutató Csoportjaként működtek már csak a Mecsekben. Napjainkban az Idegenforgalmi Hivatal megszűnt így a csoport a nagyhirű Mecsek Egyesülethez csatlakozott és szakosztályként folytatták a munkát. Vass Béla vezetésével számos komoly eredményt értek el, melyből néhányat feltétlen fontos kiemelni. Vízfő-barlang feltárása, kiépítése, Achilles-víznyelő, Kőlyuk-barlang kiépítése, Abaligeti-barlang nagytermének, oldalágaknak a feltárása, stb.

Túrakalauz

(a teljesség igénye nélkül)

Abaligeti-barlang (Paplika-barlang)

A barlangról már az 1700- as évekből vannak írásos emlékek. A falu első plébánosa a barlang előüregét (akkor még csak az volt ismert) pincének használta, ott hűtötte borát, így a falusiak Paplikának nevezték el. Először Mattenheimer József abaligeti molnár merészkedett a barlangba, egészen a végét alkotó szifonig jutott. Kölesi Vince 1819-ben tudományos beszámolót ír a barlangról. Chalupni János abaligeti plébános szinte egész életét a barlangnak szentelte, ekkor nyerte el a barlang a mai formáját. 1884-ben építették ki a barlangot közadakozásból befolyt pénzen. 1954-ben Kevy László és Vass Béla elsőként jutottak be a Nagyterembe, mely a barlang végén található cseppköves terem. Az 1960-as években tárták fel az I-es és II-es nyugati oldalágakat, melyek 180 és 720 méter hosszúak. A barlang jelenleg a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságának kezelésében van. Fokozottan védett és gyógyhatása miatt tüdőbetegek keresik fel beutalóval a gyógyulás érdekében. A barlang Dunántúl legjelentősebb denevérélőhelyei közé tartozik, nászidőszakban augusztus végén, szeptember elején több ezer denevér keresi fel. Télen nagy patkósdenevérek kolóniája található a barlangban. Ajánlott a főág megtekintése pihenés képpen, aki komolyabb túrát szeretne és nem zavarja ha elázik egy kicsit, akkor a II-es nyugati oldalágat javasoljuk, Akácós-víznyelő-oldalág-Főág átmenőtúrával. Nehézségi szint: "hű b...meg".

Mészégető-barlang

Aki túra után szeret legurítani egy korsó sört, annak feltétlen ajánljuk, de aki a Mecsek egyik legszebb barlangját akarja látni az is nézze meg. A barlang Orfűn a Hegyalja Büfé mögött nyílik egy szép kis sziklafal aljában. Nevét onnan kapta, hogy régen mészkövet bányásztak ott és belőle meszet égettek. A barlang alsó szakaszának rövid részletét már régebben ismerték, Rónaki László tárta fel. 1987-ben azonban Zalán Béla egy öntözőslag segítségével leszívatta a bejárati szifont és a barlang 195 méter hosszan máris feltárult. Jelenleg kb. 280-300 méter hosszban ismert a barlang, a továbbjutást szifonsor akadályozza. Hidrológiai és radiológiai vizsgálatokat folytatunk bent. Szép patakos barlang, vad, bizarr oldásformákkal, kisebb-

nagyobb vízesésekkel, tavacskákkal. Itt csak derékig lehet elázni, de megéri.....Nehézségi szint: "öregek klubja"

Vízfő-forrás barlangja

A barlang Orfűn található, forrásának vize régen egy malmot hajtott. Írásos említés először 1905-ből való a barlangról. Az akkori öregek szerint meglehetősen hosszban volt járható a barlang. Több sikertelen próbálkozás után 1952 telén Kessler Hubertnek vízszintsüllyesztéssel sikerült bepillantania a szifon mögötti terembe. A szifont búvárok is átúszták, de a 2. szifont a szűk járatok miatt nem tudták átúszni. 1959-ben a Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal által patronált csoport (Vass Béla vezetésével) elkészítették az első barlangterem térképét, majd tárót robbantottak a szifon fölött, így keletkezett a mostani bejárat. Nagy nehézségek árán túljutottak a 2. szifonon is, majd eljutottak a 3. szifonig is. Ma a barlang képe jelentősen eltér az eredetitől, sok helyen robbantással és betonozással átalakították annak képét, a barlangot "víztározóként" használták, akkor így kívánta a népgazdasági érdek. A Vízfőrendszer forrás felőli feltárását az átalakításokkal lehetetlenné tették és a barlang is jelentősen károsodott. Túrázni mindenképp érdemes a barlangban, vannak szép, viszonylag érintetlen részei amelyek meglehetősen sportosak. A barlangban emeletesség is megfigyelhető, aktív és szenilis emeletekkel. Bennfoglaló kőzet triász középső-anizuszi dolomit, tipikus pókhálós mállási formákkal. A barlang falait helyenként vastag fekete mangánbevonat fedi. Rónaki László mérései szerint a barlang kőzetének urántartalma 2-3 g/t. Túrázás során a barlangi tó előtti és főként utáni szakaszt érdemes meglátogatni, ahol kellemes mászás vár a látogatóra. Nehézségi szint: "NB 2"

Remény-zsomboly

1976-ban a Mecseki Karsztkutató Csoport által lett feltárva mintegy 70 méteres mélységben. A barlang a gyakorlott barlangászok számára kötél nélkül járható, jelenleg a Mecsek-hegység legmélyebb zsombolya. Igen szűkös nehezen járható, tektonikai törés mentén kialakult, szilvamag alakú keresztiszelvénnel. Köhullás előfordulhat a szűk hely miatt igen veszélyes, ezért csak minimális számban ajánlott a megtekintése. A barlangban dolomitrétegeket is láthatunk, minimális a cseppkőképződmények száma. Túl nagy látványosságot nem nyújt a barlang, de szakmai szempontból megtekintésre feltétlen javasoljuk. A túra ideje kb.2-3 órát vesz igénybe. Nehézségi szint: sportos.

Büdös-kúti-zsomboly

A mecseki barlangászok egyik közkedvelt zsombolya, szép, tágas méretei miatt könnyen járható, beszerelését egyesületünk végezte 1995-ben. Igen régóta ismert, már Kessler Hubert az 1960-as években kutatta, azzal a céllal, hogy a Vízfő-barlang rendszerébe bejussanak, mert a zsomboly a Vízfő vízgyűjtő területén található. A zsomboly mélysége 20 méter, a szelvény átmérője 3-4 méter között változik, a bejárat szakasz kicsit szűkebb 2-3 méter. A barlangban 2 kúrtót találunk, melyek cseppkőképződményekben gazdagok, megtekintésük ajánlott, 4 és 5 méter magasan nyílnak a zsomboly Déli és Északi oldalán. A barlangba egy fáról indul az ereszkedés, majd a bejáratnál egy elhúzás található, az aknába való beereszkedés előtt pedig egy fixpont, melyről szabadon ereszkedhetünk a zsomboly aljára. A barlang érdekessége, hogy

télen igen nagyszámú denevér keresi fel, általában 250-300 példány között. Nehézségi szint: "szieszta". Ha zsombolyba is akartok járni a Mecseken akkor ezt feltétlen ajánljuk!

Köteles-zsomboly

A zsombolyt a MKCS tártá fel több mint 35 méteres mélységben. Bejárata kis töbrben nyílik, jó szükösen, de aztán... kitágul és egy kis fülkéből rá is szerelhetünk a kötélre, mely egy fixpontról indul. Az aknába beereszkedve egy természetes kikötési ponton átszerelünk, majd tovább ereszkedve hamarosan elérjük azt a fixpontot, melyről szabadon ereszkedhetünk a barlang aljára. Igen szép méretes zsomboly (mecseki viszonylatban), szintén közkedvelt túrázóhely, benittelését néhány éve végeztük. A zsombolyban egy jelentős méretű fülke is található 8 méteres kürtővel. Megtekintését a Büdöskúti-zsombollyal egyetemben szintén ajánljuk.

A zsombolytúrákat érdemes egyszerre bonyolítani, mert közel helyezkednek egymáshoz és ha a campingtől odáig eljutott valaki, akkor használja ki a lehetőséget! (a szerk.)

Szuadó-barlang

A barlang Orfütől délre, mintegy három kilométerre található a Szuadó-völgyben. Az Abaliget-Pécs műútról a kék kereszt turistajelzést követve 20-30 perces sétával érhető el. Eddig ismert összhosszúsága 150 méter, mélysége pedig 50 méter. Bejárása kötéltechnikát nem igényel, a végpont előtti Nagy-aknában vaslétrán lehet leereszkedni. A barlang első szakasza kuszoda jellegű, de a szükületei még a legtekintélyesebb termetű barlangászok számára is leküzdhetők. Teljes bejárása 1-2 órát vesz igénybe. megtekintése 4-5 fős csoportokban javasolt.

A Szuadó-barlang feltárása 1994 október végén kezdődött meg, hosszas terepbejárások után konkrét karsztgenetikai, hidrológiai és geomorfológiai megfontolások alapján. A feltárás a mai napig folyamatos. A kutatásokat a JATE BCS végzi a Mecsek Egyesület Barlangkutató Szakosztályának támogatásával.

A barlang a Hetvehelyi Dolomit Formáció Viganvári Mészkö Tagozatában és a Vöröshegyi Dolomit Formációban, illetve ezek réteghatárán alakult ki. Az említett képződmények az Alsó-triász transzgressziós rétegsorának részét képezik. A barlang természetes feltárása iskolapéldája a barlangképződésben oly nagy szerepet játszó tektonikus és a litológiai preformáltságnak. Tanulmányozhatóak benne a gyürődés és a vetődés formaelemei, illetve a kőzetminőségtől függő barlangi formák kialakulásának különbségei. A Szuadó-barlang aktív patakos víznyelő-barlang, melyben 4-5 l/perces vízhozammal jellemezhető (szivárgásból származó) vízfolyás található. A barlang természetes állapotában -ameddig a feltárás érdekében a víznyelőjéből (Szuadó-völgyi I. sz. víznyelő) a patakot ideiglenesen el nem tereltük - ez a vízmennyiség 100-200 l/perces lehetett. A Szuadó-barlang 3,4 Km² nemkarsztos vízgyűjtő területtel rendelkezik. Jelenlegi végpontja a Nagy-akna fenékomladékában található.

A Szuadó-völgyi 2. sz. víznyelő víznyelő-barlangja

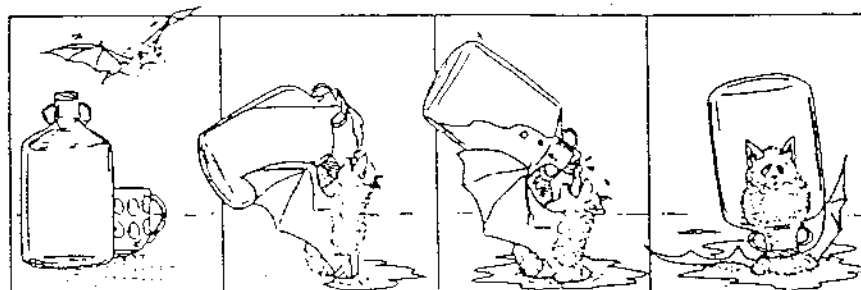
Szintén a Szuadó-völgyben található, azonban 250-méterrel északabbra, mint a Szuadó-barlang. Megközelítése ugyancsak a kék kereszt turistaúton lehetséges. A völgyoldalban haladó ösvényről könnyen felfedezhető a völgytalpon elhelyezkedő feltáróaknája. Eddig ismert hosszúsága 28 méter, mélysége pedig 18 méter. bejárásához szintén nincs szükség kötéltechnikára. Csipkés nevű 6 méteres aknája könnyen mászható. Nehézséget a barlang bejárásában két szűkület jelent, de ezek is csak a legtermetesebb barlangászoknak jelent akadályt.

A barlang feltárásához az előzetes vizsgálatok után 1996 tavaszán kezdett hozzá a JATE BCS a MEBSZ támogatásával. A feltárás a mai napig folyamatos.

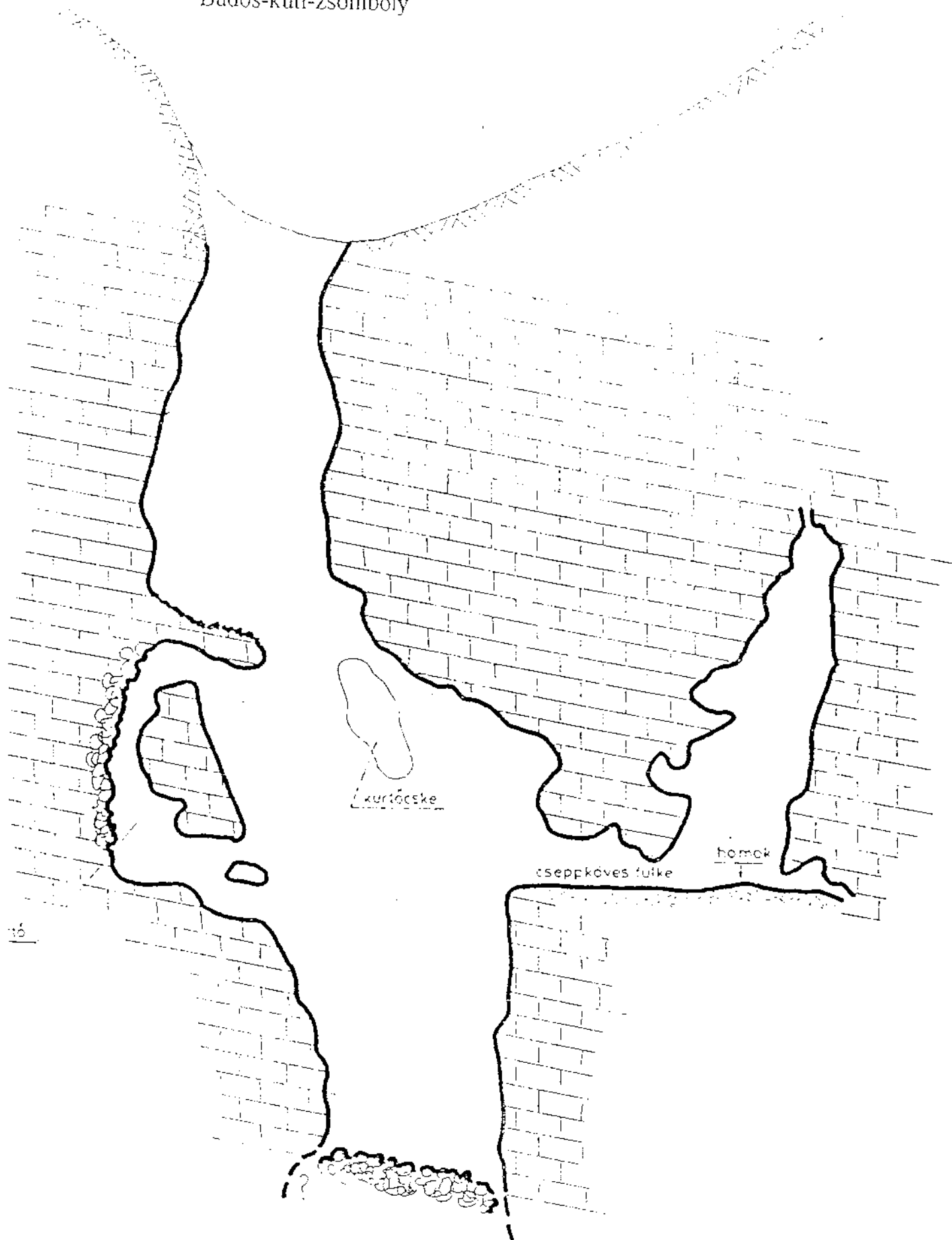
A 2. sz. víznyelő tulajdonképpen a Szuadó-völgyi 1. sz. víznyelő árvízi nyelője. kezdeti feltáró munkálataink miatt 1994 októbere és 1996 áprilisa között azonban mint a völgy aktív nyelője működött. Jelenleg inaktív, mivel 1996 áprilisa után a 2. sz. víznyelő kutatásának megkezdésekor az Orfűi-patak vizét tovább, a 80-méterrel lejjebb található 3. sz. nyelőbe tereltük (most ez a nyelő aktív). A barlang két részre osztható. A felső része egy víznyelő akna, mely réteglap mentén csipkésen erodált oldalfalaival hívja fel magára a figyelmet. Alsó része jellemzően vízszintes járatból áll és részben hasadék-, részben pedig csőszerű jelleggel bír.

A végpontot egy szálkőszűkület jelenti, amely mögött látszik a folytatás.

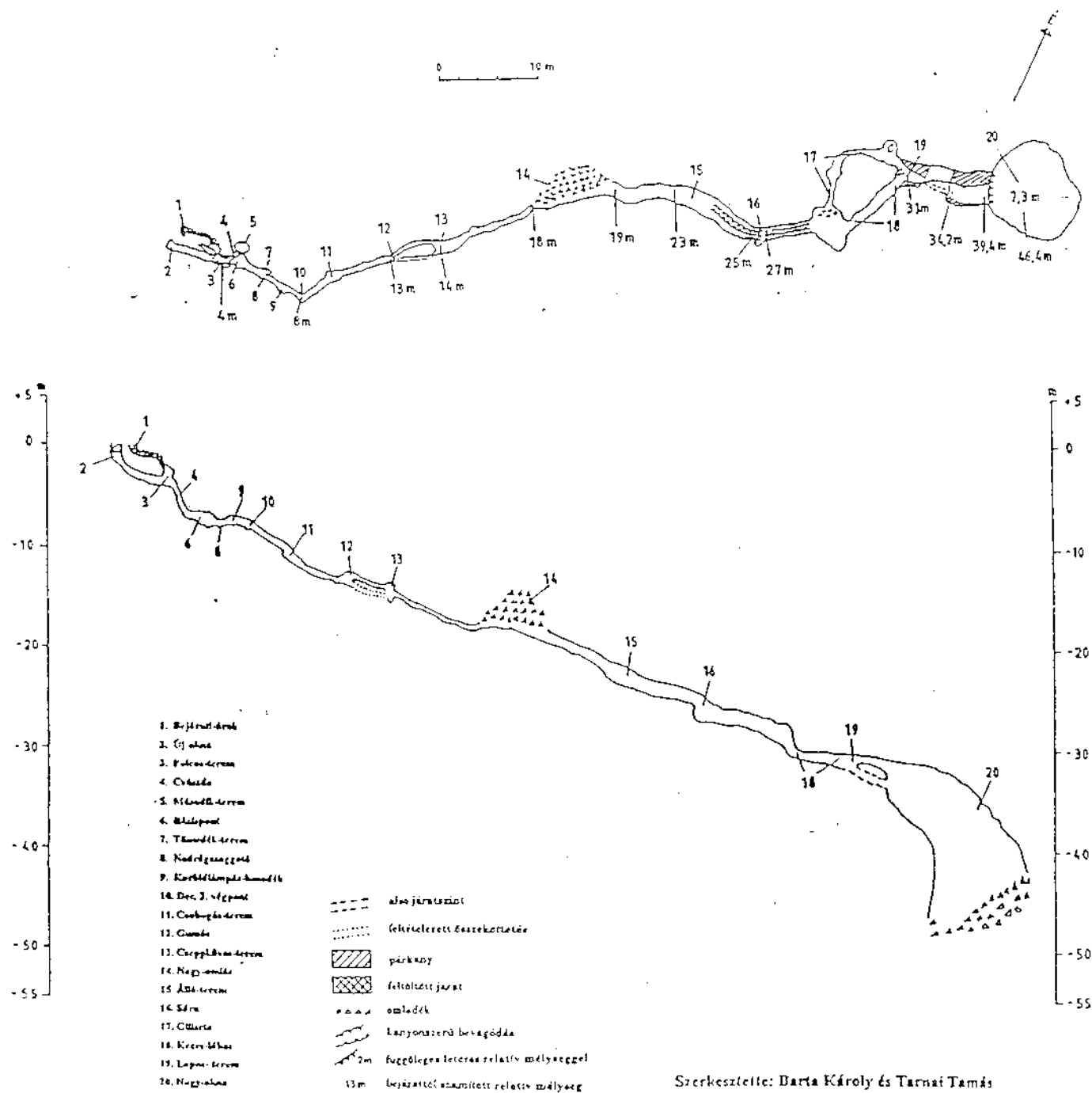
Barta Károly & Tarnai Tamás

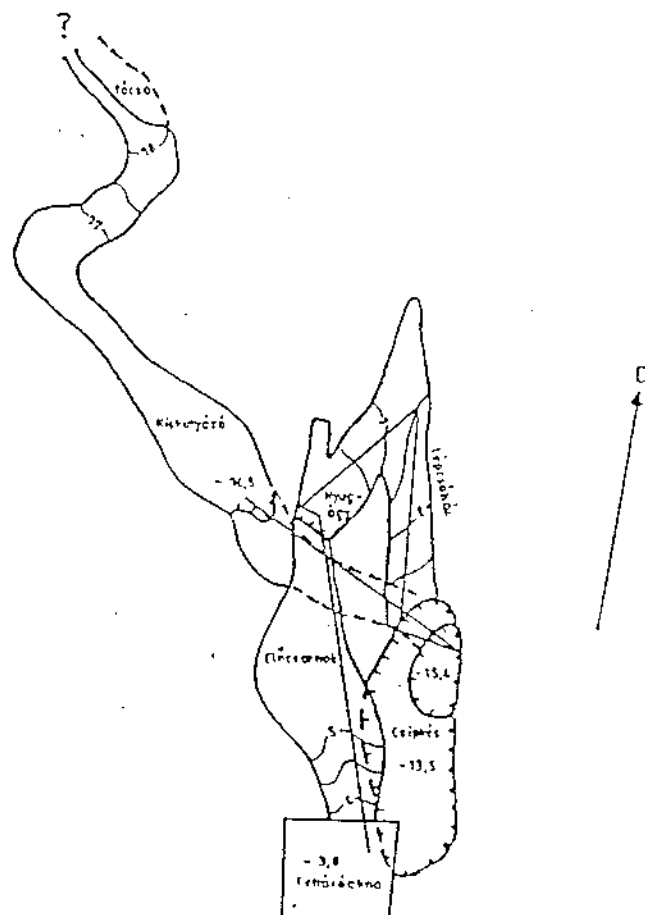
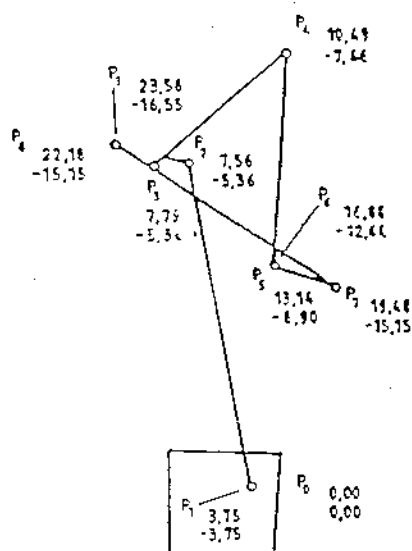
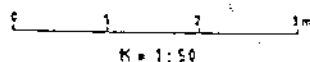
Büdös-kúti-zsomboly

A Szuadó-barlang alaprajza és szelvénye
(1996 december 20-i állapot)

A Szuadó-völgyi 2. sz. nyelvő barlangjának
felmérési poligonjai és alaprajza

Felmérte: Farkas Rajnalka, Nédli Zsuzsanna és Tarnai Tamás (1996. augusztus)
Szerkesztette: Barta Károly és Tarnai Tamás (1996. december)
A felmérés bányászkompasszal készült

